

Delnashaugh en Speyside,

Tekst: Robin Brilleman

twee gesloten distilleerderijen waarbij de familie Marpherson-Grant een rol speelde

DISTILLEERDERIJ BALLINDALLOCH, DIE GEBOUWD WERD DOOR DE MACPHERSON-GRANT, WAS NIET DE ENIGE DISTILLEERDERIJ WAARIN ZE EEN ROL SPEELDE. TWEE BESTAAN ER ZELFS NOG, NAMELIJK GLENFIRCLAS EN CRAGGANMORE, MAAR ER ZIJN ER OOK TWEE VERDWENEN. DIT WAREN DELNASHAUGH EN SPEYSIDE, IN DIT ARTIKEL EEN IMPRESSIE VAN DEZE VERLOREN DISTILLEERDERIJEN

Delnashaugh

Deze distilleerderij stond vlakbij waar nu het Delnashaugh Hotel staat, gevestigd aan de A95 tussen Grantown-on-Spey en Charlestown-Aberlour. In een scherpe bocht in de A95 tussen de distilleerderijen Tormore en Glenfarclas aan de oevers van rivier de Avon staat dit kleine familiehotel. James & Archibald Howie, vader en zoon, begonnen hier met distilleren in 1825 en produceerden er tot 10 oktober 1826 om precies te zijn 20.853 liter alcohol.

Ze verkochten hun productie hoofdzakelijk aan groothandelaren in het zuiden van het land onder de naam Glenlivet. Dit was toen volkomen legaal, omdat het gebied dat nu Speyside heet toen Glenlivet werd genoemd. De distilleerderij van James en Archibald stond immers in dit gebied. Er bestond toen al wel een distilleerderij met de naam Glenlivet, eigendom van Turner and Grant, maar die stond op het landgoed Glenlivet in het zuiden van wat nu Speyside heet.

Ondank deze goede afzet en de mogelijkheid het te verkopen in de eigen herberg was het toch snel gedaan met de distilleerderij. In 1828 werd er nog 1750 liter gedistilleerd, waarna ze er mee ophielden.

De distilleerderij is weg, maar het hotel staat er nog altijd.

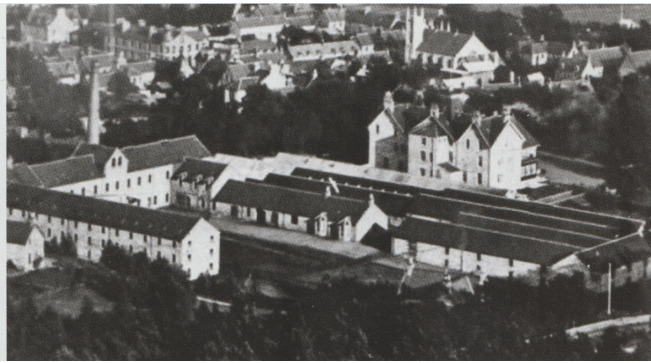
Speyside 1

Net als de huidige distilleerderij Speyside stond nummer één ook niet in het whiskydistrict Speyside, maar aan de noordwestrand van Kingussie. Kingussie ligt vlak aan de A9 tussen Dalwhinnie en Aviemore.

Het bedrijf Speyside Distillery Company werd begin 1895 opgericht door onder meer George Macpherson-Grant, 3rd Baronet of Ballindalloch, toen ook mede-eigenaar van distilleerderij Cragganmore en de heer Ewan Campbell, toen burgemeester van Kingussie. Samen met de heer A.M. Taylor vormden zij de directie.

Er werd een stuk land gekocht van de heer Baillie of Dochfour and Kingussie aan de oever van de rivier Gynack, direct achter hotel Pullar's, wat tegenwoordig Duke of Gordon heet.

In mei van het jaar van oprichting was het werk uitbesteed aan diverse aannemers. De belangrijkste hiervan waren het bouwbedrijf van Thomas Stewart uit Keith, het timmerbedrijf van G. & R. Cameron, ook uit Keith, leidekker A.R. Butchart uit Pitlochry en Rose Street metaalgietterij uit Inverness. Het ontwerp van de gebouwen was in handen van architect A. Mackenzie, C.E. uit Kingussie.

Vier huizen voor de arbeiders

De gebouwen werden op drie plaatsen rond een vierkant plein gebouwd. Aan de zuidzijde van het plein bevonden zich het kantoor van de accijnsambtenaar en dat van de distilleerderijmanager, de kuiperij, de opslagplaats voor het nieuwe distillaat en een schuur. Verder stonden hier de whiskypakhuizen, en een rijtje van vier huizen voor de arbeiders. Aan de noordzijde bevonden zich de vloermouterij en de gerstopslagplaats in een gebouw van drie verdiepingen. De noordelijke en de zuidelijke gebouwen waren verbonden door het gebouw waar zich de moutdroogoven, een opslagplaats, de moutmolen, het brouwhuis en ketelhuis bevonden. De boiler en de machinekamer stonden hierachter, los van de andere gebouwen. Het water dat gebruikt werd voor de boiler en de verschillende stoommachines en dat voor de productie was afkomstig van de vlak langsstromende rivier Guinach die nu de naam Gynach draagt. Er waren twee zijsporen aangelegd die verbonden waren met de Railway spoorlijn. De nieuwe distilleerderij werd voor die tijd gezien als de mooiste en complete distilleerderij van het district, het Speyside gebied. Er stond ook een woonhuis voor de distilleerderijmanager en één voor de accijnsambtenaar. Bedrijfsleider van de distilleerderij werd John Macpherson-Grant, de oudste zoon van George Macpherson-Grant Distilleerderij Speyside kwam in de loop van 1896 in productie, maar werd op 18 december van dat jaar officieel geopend door de vrouw van John Macpherson-Grant, Mary Macpherson-Grant. Dit deed zij om één uur in de middag door een kraan te openen in het ketelhuis waaruit het nieuwe distillaat stoomde. Ze liet het distillaat in een zilveren beker stromen om het vervolgens te proeven. Na haar goedkeuring was de distilleerderij Speyside officieel geopend en kon het 'cake and wine banquet' beginnen.

Na deze goede start ging het toch bergafwaarts

Ondanks de crisis die eind 1898 in de Schotse whisky-industrie was ontstaan na het faillissement van het toen grootste whiskybedrijf van het land, Pattisons Limited, bleef het goed gaan met distilleerderij Speyside. Uit een bericht van maart 1903 bleek dat ze hier per week meer 13.500 liter alcohol produceerden. Toch ging het langzaam bergafwaarts, tot begin 1905, toen werd er nog een aantal maanden gedestilleerd waarna de productie voor onbepaalde tijd werd gestopt. Twee jaar na de sluiting verliet de heer George Macpherson-Grant de directie van Speyside Distillery Limited om gezondheidsredenen. Hij was al enige maanden ziek waardoor Ewan Campbell de burgemeester, genoodzaakt was zijn plaats als voorzitter waar te nemen. De directie van de Speyside Distillery Company ging een verzoek indienen bij de gemeente Kingussie om de waarde van de gebouwen van de distilleerderij te verlagen om zo minder gemeentebelasting te hoeven betalen.

De burgemeester en de gemeenteraad van de stad moesten hier over oordelen. De positie van Evan Campbell als burgemeester kwam hierdoor in het geding en hij werd als burgemeester weggestemd. De nieuwe burgemeester James MacDonald en de gemeenteraad, waar Campell nog steeds in zat, stemde in meerderheid voor handhaving van de hoogte van de belasting op de gebouwen van de distilleerderij. Het bedrijf Speyside Distillery Company Limited werd midden 1908 failliet verklaard en een jaar later werd de distilleerderij te koop gezet.

George Macpherson-Grant 3rd Baronet of Ballindalloch overleed uiteindelijk in Edinburgh op 5 december 1907 aan een hartaanval. Zoon en schoondochter woonden op dat moment nog in Kingussie, maar nu John Macpherson-Grant de 4de Baronet of Ballindalloch geworden was, verhuisden zij naar kasteel Ballindalloch om het familielandgoed te gaan beheren.

Pas in 1910 werd de distilleerderij verkocht voor een aanzienlijk lager bedrag dan waarvoor het vijftien jaar daarvoor was gebouwd. De nieuwe eigenaar was Highland Industries Company geworden, die de gebouwen ging gebruiken voor de productie van benzinepompen en moutextract. De gebouwen die niet meer werden gebruikt, werden in de loop van de tijd afgebroken. Zo werd in 1920 een advertentie geplaatst waarin bouwmetaal afkomstig van distilleerderij Speyside te koop werd aangeboden.

Het enige dat niet werd gesloopt was het rijtje huisjes dat ooit voor de arbeiders was gebouwd, dit waren namelijk de enige gebouwen die altijd bewoond bleven. Ook is er nog een doodlopende weg met de naam 'Old Distillery road' die aan distilleerderij Speyside 1 herinnert.